

Moc Partnerstwa

Stanowisko Fundacji Moc Partnerstwa w sprawie powołania Zespołu ds. przygotowania Planu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego 2028–2034

Fundacja Moc Partnerstwa wyraża **zaniepokojenie** sposobem powołania Zespołu wspierającego prace nad przygotowaniem Planu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego dla Polski na lata 2028–2034 (PPKR) przez Ministrę Katarzynę Pełczyńską-Nałęcz.

Plan Partnerstwa jest jednym z kluczowych dokumentów strategicznych określających cele i sposób wykorzystania funduszy Unii Europejskiej w Polsce, a jego przygotowanie powinno odbywać się w sposób **zgodny z zasadą partnerstwa oraz z poszanowaniem pluralizmu**, które stanowią fundament polityk unijnych i krajowych.

Zasada partnerstwa jako fundament polityki spójności

Zgodnie z **Europejskim kodeksem postępowania w zakresie partnerstwa w ramach funduszy UE**, państwa członkowskie są zobowiązane do organizowania partnerstwa obejmującego instytucje publiczne, partnerów społecznych i gospodarczych oraz podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie.

Co istotne, **art. 8 kodeksu partnerstwa wyraźnie wskazuje, że partnerzy powinni być włączani już na etapie przygotowania dokumentów strategicznych, w tym w proces formułowania celów i priorytetów interwencji**. Oznacza to, że ich udział nie powinien ograniczać się do późniejszych konsultacji, lecz obejmować rzeczywisty współudział w definiowaniu kierunków polityki publicznej. Partnerzy powinni być zatem włączeni w **proces programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji funduszy**. Partnerstwo nie jest jedynie konsultacyjnym dodatkiem do procesu decyzyjnego, lecz **systemową zasadą wielopoziomowego zarządzania**, która ma zapewniać jakość polityk publicznych, ich przejrzystość oraz społeczną legitymację.

Znaczenie pluralizmu i udziału społeczeństwa obywatelskiego

Wartości te wynikają bezpośrednio z art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej, który wskazuje, że Unia opiera się m.in. na demokracji, praworządności i społeczeństwie opartym na **pluralizmie i poszanowaniu praw człowieka**. Ich rozwinięciem są także:

- **Karta Praw Podstawowych UE**, w szczególności art. 11 dotyczący wolności wypowiedzi i informacji,
- Unijna Strategia na rzecz wzmocnienia stosowania Karty praw podstawowych, która podkreśla znaczenie **aktywnego społeczeństwa obywatelskiego i otwartej debaty publicznej** dla funkcjonowania demokracji w UE.

Ponadto Komisja Europejska w zaleceniu z 2023 r. dot. Udziału obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w procesach kształtowania polityki publicznej wskazuje, że państwa członkowskie powinny **zapewniać realny, a nie symboliczny udział organizacji obywatelskich w procesach decyzyjnych**.

Wątpliwości dot. składu zespołu

W tym kontekście powołany przez Minister Funduszy i Polityki Regionalnej Zespół ds. przygotowania Planu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego budzi poważne pytania dot. zachowania równowagi pomiędzy partnerami administracji publicznej a partnerami spoza administracji. **Reprezentacja organizacji społeczeństwa obywatelskiego w Zespole została ograniczona do zaledwie 3 (!) spośród łącznie 95 członków**, co może utrudnić rzeczywiste włączenie organizacji w proces formułowania celów i kierunków przyszłej perspektywy finansowej.

Tymczasem doświadczenia poprzednich perspektyw finansowych pokazują, że **silna reprezentacja partnerów społecznych i organizacji obywatelskich była jednym z ważnych elementów budowania jakości dialogu wokół funduszy europejskich w Polsce.**

Takie podejście wynika nie tylko z dobrych praktyk, ale również z przepisów prawa UE, które wskazują na konieczność zapewnienia **reprezentatywności partnerów oraz przejrzystych procedur ich wyboru**, a zgodnie z zaleceniem Komisji Europejskiej z dnia 12 grudnia 2023 r. państwa członkowskie powinny zapewniać obywatelom i organizacjom społeczeństwa obywatelskiego **realne możliwości skutecznego uczestnictwa w procesach kształtowania polityki publicznej na różnych szczeblach zarządzania.**

Obecna sytuacja może być postrzegana jako **krok wstecz w rozwoju dialogu wokół polityki spójności**, który przez ostatnie lata stopniowo się wzmacniał.

Ryzyko osłabienia jakości partnerstwa

Ograniczenie udziału partnerów spoza administracji już na etapie formułowania celów i kierunków interwencji może prowadzić do osłabienia jakości całego procesu programowania. Partnerstwo powinno bowiem rozpoczynać się na najwcześniejszym etapie przygotowania dokumentów strategicznych, a jego ograniczenie może prowadzić do:

- osłabienia jakości dialogu publicznego,
- ograniczenia pluralizmu opinii w procesie programowania funduszy,
- zmniejszenia społecznej legitymacji decyzji dotyczących kierunków wydatkowania środków UE.

Fundacja zwraca uwagę, że ograniczenie reprezentacji społeczeństwa obywatelskiego osłabia zdolność państwa do rzetelnego uwzględnienia i społecznej weryfikacji realizacji każdej z zasad, w szczególności:

- poszanowania praw podstawowych,
- równości kobiet i mężczyzn,
- przeciwdziałania dyskryminacji,
- dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- zrównoważonego rozwoju.

To właśnie organizacje społeczne – jako podmioty strażnicze i eksperckie – wnoszą do procesu programowania wiedzę o skutkach regulacji i inwestycji dla różnych grup obywateli i obywaterek, szczególnie tych, których głos bywa marginalizowany.

Obszary te wymagają **wysokiego poziomu specjalistycznej wiedzy oraz doświadczenia praktycznego**. Organizacje społeczne działające w tych dziedzinach często koncentrują się na bardzo konkretnych zagadnieniach – przykładowo organizacje zajmujące się prawami osób z niepełnosprawnościami posiadają inne kompetencje eksperckie niż organizacje działające na rzecz równości kobiet i mężczyzn czy przeciwdziałania dyskryminacji.

Z tego powodu w dotychczasowej praktyce funkcjonowania systemu funduszy europejskich w Polsce – w szczególności w komitetach monitorujących programy – **zapewniano odrębną reprezentację organizacji zajmujących się poszczególnymi zasadami horyzontalnymi**, tj. zapewniano co najmniej 9 miejsc dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym dla reprezentatywnych ogólnopolskich federacji oraz organizacji reprezentujących poszczególne zasady horyzontalne, tak aby każdy z tych obszarów – takich jak równość kobiet i mężczyzn, przeciwdziałanie dyskryminacji, prawa osób z niepełnosprawnościami, zrównoważony rozwój czy prawa podstawowe – posiadał własną, kompetentną reprezentację.

Rozwiązanie to pozwalało na realne wniesienie wiedzy eksperckiej oraz skuteczne monitorowanie realizacji zobowiązań wynikających z prawa Unii Europejskiej.

Ograniczenie reprezentacji organizacji społeczeństwa obywatelskiego do bardzo niewielkiej liczby osób przy jednoczesnym oczekiwaniu, że będą one reprezentować **wiele odrębnych obszarów tematycznych**, budzi poważne wątpliwości co do możliwości zapewnienia rzeczywistej jakości partnerstwa oraz adekwatnej reprezentacji kompetencji eksperckich.

W praktyce oznacza to ryzyko, że **kluczowe obszary polityk publicznych związane z zasadami horyzontalnymi nie będą miały zapewnionej właściwej reprezentacji w procesie przygotowania Planu Partnerstwa 2028–2034.**

Apel o wzmocnienie zasady partnerstwa

Fundacja Moc Partnerstwa apeluje o:

1. zapewnienie **zrównoważonej reprezentacji partnerów spoza administracji** w pracach zespołu oraz w dalszych etapach przygotowania Planu Partnerstwa 2028–2034,
2. prowadzenie prac w sposób **transparentny i partycypacyjny**, zgodnie z zasadami europejskiego kodeksu partnerstwa,
3. zagwarantowanie realnego udziału organizacji społeczeństwa obywatelskiego, partnerów społecznych oraz środowisk eksperckich w procesie programowania przyszłej perspektywy finansowej UE.

Fundacja Moc Partnerstwa deklaruje gotowość do współpracy na rzecz wzmocnienia jakości dialogu obywatelskiego oraz realizacji zasady partnerstwa, która stanowi jeden z filarów skutecznej polityki spójności w Unii Europejskiej.

Jednocześnie podkreślamy, że rzeczywiste i skuteczne partnerstwo wymaga odpowiednich mechanizmów reprezentacji i udziału partnerów już na etapie formułowania celów polityki publicznej.

Iwona Janicka
Prezeska Zarządu
Fundacji Moc Partnerstwa